

Vertrouwen in modellen die beleidskeuzes legitimeren

Wimar Bolhuis

Nederlandse Economendag 2024

Sessie Beleid A-5

Vertrouwen in modellen die beleidskeuzes legitimeren

1. Belangenrelatie tussen de Ramer en de Beleidsmaker
2. Politiek gebruik van modellen en hun (nieuwe) uitkomsten
3. Modelversimpeling vertroebelt (Beleids)werkelijkheid
4. Ter overdenking

1. Belangenrelatie tussen de Ramer en de Beleidsmaker

→ *Bias*, zuiverheid

Beleidsmakers ramen 'rooskleuriger'

→ Empirie: ramingen overheidsfinanciën door MinFin's in EU vs. Independent Fiscal Institutions (IFIs)

→ Belangen in metingen Schiphol, Tata Steel, Groningen, Wadden

In de regel strikte wens tot onafhankelijkheid bij toezichthouders

→ Niet altijd bij ramingen voor beleid

2. 'Politiek' gebruik van modellen en hun (nieuwe) uitkomsten

→ *Gaming*, speelveld

Vermijden lineair beleidseffect

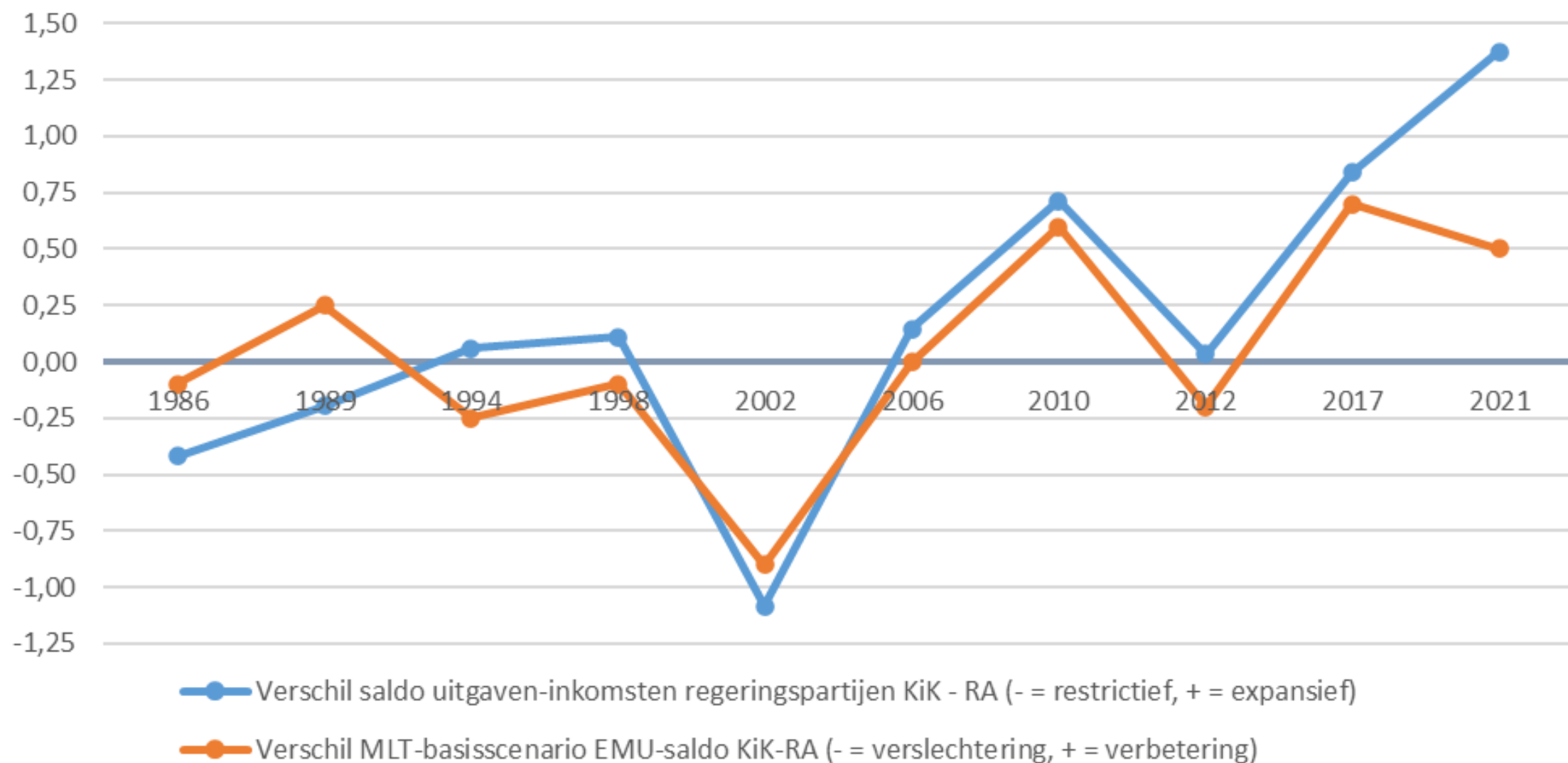
→ Bijv. 'oppompen' IACK om arbeidsparticipatie te verhogen

→ Bijv. vaste begrotingsmultiplier

Update van model, een uitkomst of spoorboekje is niet neutraal

→ Zie voorbeeld effecten verhoging Wml (2020)

Effect update *MLT* Overheidssaldo op politieke keuzes in RA (% bbp)

3. Modelversimpeling vertroebelt (Beleids)werkelijkheid

→ *Design* sturing, blikvernaauwing

Risico: *trade off* niet zichtbaar, weerspiegelt maatschappelijke werkelijkheid niet

→ Coronacrisis, OMT, RIVM; Buitenland en koopkrachtplaatjes in KiK

→ Lange termijn baten van uitgaven aan onderwijs en R&D

Risico: specifieke *trade off* wordt te zwaar benadrukt, wordt dominant

→ Toename arbeidsaanbod door lagere uitkeringen, lonen, flexwerk,

→ Zie: opnemen armoedecijfers in ramingen door CPB (2023)

Ter overdenking

1. Striktere voorschriften onafhankelijkheid

→ Botst met bestaande belangen in politiek, ambtenarij, bedrijfsleven

2. Overdenken effect (niet) aanpassingen op keuzegedrag politiek en beleid

→ Botst met neutrale positie op afstand

3. Altijd volledige bijsluiter, onafhankelijke kwalitatieve reflectie op 'wat mist er'

→ Botst met idee 'de cijfers laten spreken'